

Állatkerti kifutók tervezése zoopedagógiai szempontból a Fővárosi Állat- és Növénykert példáján

Pakodi Dorka

„MA” Tájépítész és kertművész mesterképzési szak, nappali munkarend

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet/ Kert- és Szabadtértervezési Tanszék

Belső témavezető: Bagdiné dr. Fekete Orsolya, tanársegéd

A tanulmány elkészítésével céloim egy olyan dokumentáció létrehozása, mely segítséget nyújthat a jövőben az állatkertek tervezése során. Fő erőssége egy elméleti kutatás, mely összefoglalja a kifutók tervezésének alapelveit, kihangsúlyozva a zoopedagógiai nézőpontú javaslatokat. Fejlesztési koncepciómban az elméleti ismeretanyag alkalmazásával kívánom kézzel foghatóbbá, jobban értelmezhetővé tenni a témát. A tervezési alapelvek ismeretében egy olyan koncepciót alakítottam ki, mely korszerű környezetet biztosít mind a bemutatott állatok, mind a látogatók számára, emellett feloldja a tervezési területen fellelhető problémákat.

A fejlesztési koncepcióhoz a Fővárosi Állat- és Növénykertet választottam mintaterületként. Pontosabban az épülő Biodóm környezetét, hiszen ez egy még nem működő terület, így jobban bele lehet nyúlni a szerkezetébe. A bemutatóegység szövetén és a látogatótereken kívül egy kifutót is meg szerettem volna tervezni, így esett a választásom a Biodóm új elefántkifutójára, mivel itt csak az állattartó hely kontúrjai adóttak, és így nem kell alkalmazkodni a kötöttségekhez a tervezés során, ami által egy jobban működő kifutóterv alakítható ki.

A diplomadolgozat elméleti kutatási fejezeteiben ismertetem az előírásokat, melyek szükségesek ahhoz, hogy egy állatbemutató helyet állatkertnek nevezhessünk. Valamint azt is, hogy az állatkerteknek mely fő feladatokat kell ellátniuk a működésük során. Majd azt is összegyűjtöttem, hogy az Állatkerti Világszövetkezet, illetve az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetsége milyen alapelveket állított fel ezen intézmények működéséhez. Ez a fejezet segíti a képbe kerülést a témával kapcsolatban, és megérteti az állatkertek üzemeltetési rendszerét.

A Fővárosi Állat- és Növénykert történetét illető kutatásban csak a leglényegesebb eseményeket részletezem, melyek fontosak a kert szerkezeti változásainak megismeréséhez, illetve a tervezési folyamatokhoz, hiszen ez az ismeretanyag számos dokumentációban összeszedetten fellelhető. A tervezési terület mai képének kialakulásához szükséges

változásokat azonban részletesen ismertetem, hiszen ennek megértése igazán lényeges a fejlesztési koncepció kialakítása során.

A zoopedagógia tudományának megismeréséhez szükséges fejezetekben szót ejtek a zoopedagógia tárgyköréről, kialakulásáról, illetve fejlődéséről is. Ezután azt is taglalom, hogy miként fejlődött ez a tudományág a Fővárosi Állat- és Növénykertben.

Az állatkerti kifutók tervezéséhez szükséges alapelvek a kutatás jelentős részét alkotják. Ebben kifejtek minden olyan területet, melyre oda kell figyelni az állattartó helyek, és az azokat körülvevő látogatói terek kialakítása során. Ezeknek a pontoknak az alkalmazásával biztonságos, esztétikus, korszerű, illetve jól használható tereket hozhatunk létre, így megismerésük lényeges a kifutótervezéshez.

Azt is megvizsgáltam, hogy az állatbemutató terek tervezése során milyen zoopedagógiai szempontoknak lehet megfelelni. Ez nélkülözhetetlen az esetben, ha olyan kifutókat kívánunk tervezni, melyek elősegítik az oktató pedagógusok munkáját.

A vizsgálati fejezetek tapasztalatai alapján alakítottam ki a koncepciótervet a tervezési területre vonatkozóan. Ehhez első lépésként áttanulmányoztam a tervezési területre vonatkozó hatályos jogszabályokat, melyek közül a leglényegesebbeket a tanulmányban összefoglalom.

A jelenlegi működési ábrán megfigyelhetők a kifutók és a látogatóterek viszonyai, illetve a gazdasági területek is. A területen fellelhető problémák, a jelenlegi működés, illetve a betartandó jogszabályok, és tervezési követelmények ismeretében nekiálltam a konkrét tervezésnek. A programterven a tervezett működést és szerkezetet ábrázoltam. Majd a tervezési területet tovább szűkítettem, és elkészítettem a részletes fejlesztési koncepciót.

A koncepcióterv elkészítése után az indiai elefántkifutóra is készítettem egy szabadtérépítészeti tervet. Ehhez először átnéztem az elefántokra vonatkozó EAZA Best Practise Guideline-t, ami összefoglalja ezen állatok kifutóját illető jó gyakorlatokat. Ennek ismeretében, és alkalmazásával készítettem el az állatbemutató, és a hozzá kapcsolódó látogatói terek tervét.

Ezután egy átfogó növénytelepítési koncepciót alkottam, melyben funkció szerint csoportosítom a növénykiültetéseket. Az egyes növénycsoportokhoz telepítésre javasolt példafajokat is összegyűjtöttem. Az elefántkifutó környezetére egy részletes növénykiültetési tervet is készítettem, ami a bemutatott állat élőhelyének leképezését hivatott bemutatni.

A tanulmány összefoglalja kifutók tervezéséhez szükséges főbb ismereteket, majd vizuálisan szemlélteti a zoopedagógiai szempontú tervezést egy mintaterületen. Ezáltal segítségként alkalmazható hasonló munkák elkészítésekor a jövőben.